

ULUSLARARASI GÖÇÜN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ*

Sibel ÇETİNER

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü,
sibelscetiner@hotmail.com
Orcid ID: 0000-0002-3616-9946

Enver GÜNAY

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü,
envergunay@hotmail.com
Orcid ID: 0000-0002-8294-726X

Makale Geliş Tarihi: 28.02.2021 **Makale Kabul Tarihi:** 30.04.2021
Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Çetiner, S. (2021). Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (47), 1-21

Öz

Uluslararası göçler, bilhassa zorunlu kitlesel göç hareketleri söz konusu olduğunda çözülmesi gereken ekonomik sorunlarla birlikte, sosyo-kültürel sorunları ve sosyal uyum problemlerini beraberinde getirmektedir. Çalışma, göçmen ve mültecilerin yerleştikleri ülkeler üzerinde oluşturdukları sosyal politika değişikliklerini ve sosyo-kültürel sonuçlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Nitel yöntemler ile yapılan bu çalışmada, uluslararası göçün ev sahibi ülke üzerindeki olası sosyal etkileri ve sosyal uyum problemleri ele alınmakla birlikte, Suriye krizinin Türkiye’de neden olduğu sosyal etkiler; sosyal politikalar kapsamında, betimleyici analiz yöntemiyle inceleme konusu yapılmıştır.

Araştırma sonuçları; uluslararası göçün olası olumsuz etkilerinin hem ev sahibi ülke vatandaşları hem de göçmen ve mülteciler açısından azaltılmasının, uyum sürecinin daha kolay atlatılmasını sağlayacak sosyal politika uygulamaları ile mümkün olabileceğini göstermektedir. Göçmen ve mülteciler bir yandan göç ettikleri toplumdaki etkilenerek değişirken; diğer yandan yerleştikleri ülkeler üzerinde sosyo-kültürel anlamda pek çok değişikliğe neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Uluslararası Göç, Zorunlu Kitlesel Göç, Sosyal Politikalar, Göç ve İltica Politikaları*

* Bu makale “Suriye Krizi Özelinde Uluslararası Göç Sorunu, Yönetimi ve Uluslararası Göç Sorununun Ev Sahibi Ülkeye Sosyo-Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

ASSESSMENT OF SOCIO-CULTURAL IMPACTS OF INTERNATIONAL MIGRATION: HE CASE OF TURKEY

Abstract

International migration causes deterioration of international relations, social unrest and humanitarian crises. International migration brings along socio-cultural problems and social adaptation problems, along with economic problems that need to be solved when it comes to forced mass migration movements. This study aimed to examine the social policy changes and socio-cultural consequences of migrants and refugees on the countries they have settled in. In this research conducted with qualitative methods, the possible social effects of international migration on the host country and social adaptation problems are discussed. Social effects caused by the Syrian crisis within the scope of social policies were analyzed by descriptive analysis method. Research results shows that reducing the negative effects of international migration for both host country citizens and immigrants and refugees can be possible with social policy implementations that will make the adaptation process easier. While migrants and refugees change by being influenced by the society they migrate to; on the other hand, it causes many socio-cultural changes in the countries they have settled in.

Keywords: *International Migration, Forced Mass Migration, Social Policies, Migration and Asylum Policies*

1. Giriş

Küreselleşme, teknolojik yenilikler ve ulaşım olanaklarının kolaylaşması ile birlikte göç hareketliliğini oluşturan nüfus hareketleri, ulusların kimliğini, güvenliğini ve egemenliğini büyük ölçüde etkilemektedir. Bu kapsamda, göç hareketleri sadece göçe konu olan hedef ülke ya da kaynak ülkeleri etkilemekle kalmayıp, küresel anlamda önem arz etmektedir. Ülkelerin ve bölgelerin birbirleriyle olan ilişkilerini de etkilemesi bakımından küresel bir konu ve hatta sorun haline gelen uluslararası göç, ülkelerin ve toplumların yeniden biçimlenmesine neden olmaktadır.

Göçmenlerin bir sorun olarak görülmesi alışkanlığına karşılık, göçlerin yarattığı sosyo-ekonomik değişimin rasyonel bir biçimde incelenmesi gerekmektedir. Suriyeli göçü, göçmenlerin geçiş ülkesi ve hedef ülke üzerindeki etkilerini göstermesi bakımından yakın dönemin en önemli göç olayıdır. Ekonomiyi, siyaseti, sosyal, kültürel ve toplumsal pek çok konuyu ilgilendiren göçün düzenlenmesi ve yönetilmesi gerekliliğini, beraberinde bir değişimi ve etkileşimi getirmektedir. Göç yönetimi ve göç politikaları doğrultusunda geliştirilen yaklaşım ve sergilenen tutum ise ülkelerin ve söz konusu göçün özelliğine göre farklılıklar göstermektedir. Gönüllü ve planlı gerçekleşen göç hareketleri söz konusu olduğunda takınılan tavır ve sergilenen tutumla, zorunlu ve kitlesel bir şekilde gerçekleşen göç hareketleri karşısındaki uygulama ve tavırlar farklılık göstermektedir. Çünkü plansız bir biçimde

gerçekleşen kitlesel göçlerin sosyo-kültürel etkileri çok daha derin ve travmatik olabilmektedir. Bu nedenle bilhassa zorunlu kitlesel göçlerin etkileri sosyal politika kapsamında ele alınması gereken çok önemli bir konu olmaktadır.

Mültecilere tanınan haklar belirlenirken, genel anlamda ülke vatandaşlarına ve söz konusu ülkede bulunan diğer tüm yabancılara uygulanan ulusal mevzuat ve sınıflandırmalar kapsamında değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle göç ve iltica politikaları belirlenirken, ülkelerin kendi vatandaşlarına ve diğer tüm yabancılara uygulamış oldukları mevzuat ve düzenlemeler, sunmuş oldukları haklar, daha önce deneyimlemiş oldukları nüfus hareketleri, ekonomik, siyasal ve sosyal altyapıları da belirleyici olmaktadır. Göç ve iltica politikalarının düzenlenmesinde, ülkeler uluslararası hukuktan doğan sorumluluklarını yerine getirmek mecburiyetinde bulunmaktadır. Ancak, göç politikalarının uygulanması söz konusu olduğunda, ülkelerin mültecilik şartlarını taşıyan yabancılara, uluslararası korumayı içeren farklı hukuki statüler vermeyi tercih ettikleri de görülmektedir. Göçten etkilenen ülkelerin, göçün neden olacağı ekonomik, sosyal ve siyasal yüklerle ilgili kaygıları mültecilere karşı önyargılı tutum ve davranışlar sergilenmesine neden olmaktadır. Göç karşıtı aktörlerin, yaşanacak olan sosyal uyum sorunlarının sosyal huzursuzluğu ve suç oranlarını artıracacağı, ulusal sınır güvenliğini tehlikeye atacağına dair endişeler empoze etmeye çalıştıkları görülmektedir. Toplumsal baskıların artması neticesinde ulusal çıkar çerçevesinde yayılan kaygıların hükümetleri, göçmen ve mülteci karşıtı bir duruma ittiğini göstermektedir. Suriye krizi karısında Avrupa ülkeleri başta olmak üzere pek çok ülkede, mülteci karşıtı politikalar izlenmiş, Suriyeliler sınır dışında tutulmaya çalışılmıştır. Suriye krizi karşısında Türkiye'nin izlemiş olduğu açık kapı politikası ve insani tutum yaşamış oldukları ülkeyi terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin %64,5'ine ev sahipliği yapmasına neden olmuştur.

Çalışmada öncelikle göç kaynaklı olarak karşılaşılabilecek sosyo-kültürel sorunlar incelenmiş, ardından bu sorunlar nedeniyle toplumların göçe yaklaşımları ve kaygılarına dikkat çekilmiştir. Ardından Suriye krizi nedeniyle gerçekleşen göç hareketlerinin Türkiye'ye etkileri istatistiki veriler karşılaştırılarak incelenmiş ve adaptasyon süreci ele alınmıştır. . Daha sonra sorunların çözümü noktasında yapılması gerekenlere değinilmiş ve politika önerisinde bulunulmuştur.

2. Uluslararası Göç Hareketleri ve Güvenlik Sorunları

Göçmenler göç kararı alırken, can güvenliklerinin sağlanacağı, eğitim ve sağlık hizmetlerini alabileceği ve sosyal etkileşimde dışlanmayacakları bölge ya da ülkeleri tercih etmektedirler. Zorunlu kitlesel göç hareketleri söz konusu olduğunda, göçler daha plansız ve ani bir biçimde gerçekleşmekte göç kararlarını etkileyen başka faktörler ön plana çıkmaktadır. Göç hareketleri ister gönüllü ister zorlayıcı sebeplerle gerçekleşsin ister iç göç ister uluslararası göç çeşidi olsun hem göç eden kişi açısından hem de göç edilen yerdeki kişiler açısından çeşitli sorunlara yol açması nedeniyle yönetilmeye muhtaçtır (Çakı, 2018: 55).

Göç yönetimine ilişkin kararlar alınırken toplumlar, daha çok geçmişteki göç tecrübelerinden etkilenmekte ve göçü bilhassa güvenlik kaygısıyla

ilişkilendirmektedir. Uluslararası göç yönetimine ilişkin politikalar ise genellikle başarısızlığa uğramaktadır. Başarısız olunmasının nedeni, göç sürecinin uzun vadeli bir sosyal dönüşüm olarak değerlendirilememesidir. Uluslararası göç yönetimi, göç sürecini gerçekleşip biten bir süreç olarak görmekten ziyade, göçmenlerin göç kararı almalarından, hedef ülkeye yerleşmelerine kadar ve hatta onlardan doğan ikinci ve üçüncü nesilleri dahi kapsayan bir süreç olarak görmelidir (Şimşek, 2017: 14).

Kriz dönemleri muhatap devletler tarafından yönetilmesi gereken, zorluklar içeren süreçlerdir. Kriz yönetimi, esnek ve hızlı düşünmek, objektif ve cesur hareket edebilmek, her an harekete ve beklenmedik olaylara hazırlıklı olmak gibi yeteneklere haiz olmayı gerektirmektedir. Bu nedenle, karar verici pozisyonda bulunan yöneticilerin çok fazla sorumluluğu bulunmaktadır. Kriz dönemlerinde beklenmedik olaylarla karşılaşmak ve dış tehditlere maruz kalmak çok olası bir durumdur ve bu gibi durumlarda bilgi akışının sağlanması ve kontrol edilmesi son derece güç olabilmektedir (Özdemir, 2017: 116).

Uluslararası göç sorunu ve mülteci krizi sosyal, siyasal ve kamusal sorunlar üretmesi nedeniyle karmaşık bir konu olup, bir de entegrasyon problemi söz konusu olduğunda yönetilmesi daha da güç hale gelmektedir. Özellikle zorunlu kitlesel göç söz konusu olduğunda hükümetlerin üzerindeki siyasal ve toplumsal baskılar artmaktadır. Ancak zorluklara, sosyal ve siyasal risklere rağmen, yaygın kanaatin aksine göçmen ve mültecilere uygulanan doğru politikalar sayesinde göçmen ve mültecilerin topluma kolay bir biçimde uyum sağlayabileceği göç alan ülkeye olumlu katkılar yapabilecekleri gözlemlenmiştir (Taş ve Özcan, 2018: 47).

Türkiye, Suriye’de yaşanan olaylar süresince ve sonrasında Suriyelilerin ülkeye kabulü, ihtiyaçların karşılanması ve toplumla entegrasyonların sağlanması için inisiyatif almıştır. Suriyeli sığınmacılar sınırdan ülkeye giriş yapar yapmaz kayıt altına alınmış daha sonra kamplara yerleştirilmişlerdir. Türkiye’nin Suriyeli mültecilere açık kapı politikası uygulamasının ardından günler geçtikçe, Suriyelilerin Türkiye’de kalma eğilimleri artmış, toplumla farklı dil, kültür ve yaşam tarzına sahip olmaları entegrasyon problemleri yaşanmasına neden olmuştur. Bu nedenle hukuki birtakım düzenlemelere ihtiyaç duyulmuş, sosyal uyum politikalarının da geliştirilmesi zorunlu hale gelmiştir (Özdemir, 2017: 116).

2.1. Dünyada Suç ve Göçmen İlişkisi Algısı

Tüm dünyada, bilhassa gelişmiş toplumlarda suç ve göçmen ilişkisine dair zengin bir literatür bulunmaktadır. Avrupa’da göçmen ve mültecilerin ülkeye kabulü ve göç politikalarının belirlenmesi noktasında ekonomik kaygılardan ziyade suç ve göçmen ilişkisi kaygısının ağır bastığı görülmektedir.

Göçün sosyal değişimlere neden olması sebebiyle, kentlerde suç oranlarını artırıp artırmadığı yönünde yapılan araştırmalar, sosyal değişimlerin hızlı yaşandığı toplumlarda gelenek, norm ve davranış kurallarının bozulduğunu özellikle yetişkinlerin suç işleme eğiliminde olduğunu göstermektedir (Siegel ve Welsh, 2009: 126).

Soğuk Savaş döneminin bitmesinin ardından 1990'lı yıllarda göç ve güvenlik ilişkisi daha çok konuşulmaya başlanmıştır. Özellikle göç karşıtı söylem ve politika geliştiren aktörler, toplum nezdinde de göçün güvenlik kaygısıyla karşılanması için çalışmalar yürütmektedir. Avrupa'da göçü güvenikleştirme çalışmaları yürütülürken, göçmenler de suç özneleri haline getirilmeye çalışılmıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasında, göçmenler sadece adi suçlarla değil terörizmle de ilişkilendirilmiştir. Göçün durdurulması, ülkeye giriş-çıkış işlemlerinin ve kimlik kontrollerinin takibinin sıkılaştırılması göç ve terörizm ilişkisi kurularak gerekçelendirilmiştir (Mandacı ve Özerim, 2013: 109-123).

Türkiye'de kamp dışında ikamet eden Suriyeliler genellikle kentlerin daha az gelişmiş bölgelerinde yaşamaktadır. Bu nedenle geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin suç işleme ve suça karışma oranlarının artmasına neden olması ile ilgili kaygı duyulmaktadır. Suç işleyenlerin (her ne kadar kayıt altında olsalar dahi) cezalandırılmaları, Suriye'ye kaçmaları halinde zorlaşacağından, cezalandırılmayan suçlar toplumda infial yaşanmasına sebep olabilecektir (Ağır ve Sezik, 2015: 113).

2.2. Göçmen ve Mültecilerin Neden Olduğu İç Güvenlik ve Asayiş Zafiyeti

Uluslararası göçün küresel bir sorun haline gelmesiyle uluslararası göç literatüründe güvenlik kavramından daha sık bahsedilmeye başlanmış ve göç hareketleri güvenlik sorunu haline dönüşmüştür. Güvenlik sorunları devlet güvenliği, toplumsal güvenlik ve insan güvenliği kavramları açısından ayrı ayrı ele alınmaktadır. Göç alan toplumlar devlet güvenliği ve toplumsal güvenlik tehditleriyle karşı karşıya kalırken, göçmen ve mülteciler hem göç yollarında hayatlarını kaybetmeleri ve kötü muameleyle maruz kalmaları hem de hedef ülkedeki yaşam koşullarının çetinliği sebebiyle insan merkezli güvenlik algısını gündeme getirmektedirler (Şimşek ve İçduygu, 2017:9).

Hızlı ve plansız gerçekleşen göç hareketleri düzensiz kentleşmeye neden olmakta, düzensiz kentleşme de işsizliğe ve gelir dağılımında eşitsizliğe yol açmaktadır. Yaşanan sosyal adalet problemleri, göç eden kişilerin içinde bulunduğu doyumsuzluk ve umutsuzlukla bir araya geldiğinde göçmen ve mülteciler suça daha yatkın hale gelebilmektedir. Ayrıca göç eden bireyler, göç ettikleri bölgeye uyum sorunu yaşadıkları için psikolojik gerilimle birlikte anti-sosyal davranışlarda bulunabilmektedir. Söz konusu bireylerde ve özellikle çocuklarda madde bağımlılığı, gasp, çetelere karışma gibi suça ilişkin eğilimlerin arttığı görülmektedir (Gönültaş ve Kelebek, 2017: 143-145).

2011 Mart ayı itibarıyla Türkiye'ye gelmeye başlayan Suriyelilerin Türkiye'de kalma süreleri öngörülen süreyi aşmış, Türkiye'de kalma süreleri uzayan Suriyelilerin gelirken yanlarında getirdikleri tasarrufların bu süreçte tükenmesi ve temel ihtiyaçlarını karşılayamamaları, ekonomik sıkıntılarla birlikte sosyal problemleri de beraberinde getirmiştir. Dilenciliğin artması, Suriyelilerin kendi aralarındaki küçük meselelerin bile büyük kavgalara dönüşmesi gibi hususlar, asayiş suçlarının artmasına yönelik kaygılara neden olmaktadır (Öztürk ve Çoltu, 2018: 194).

Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği

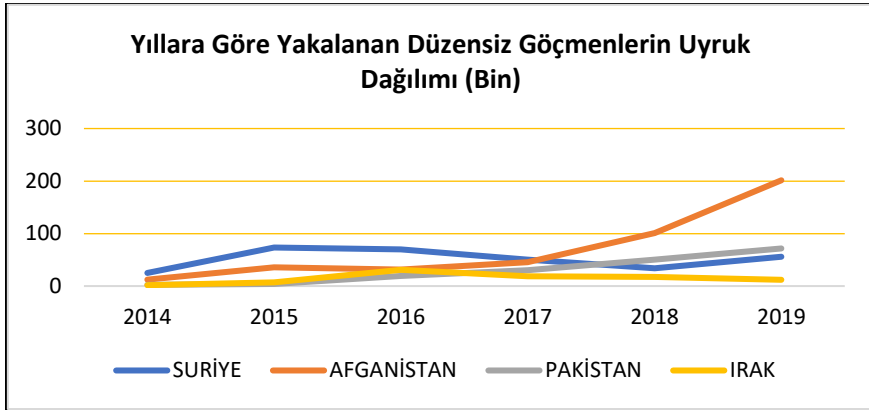
Türkiye’de geçici koruma statüsü kapsamında bulunan Suriyelilerin vasıf düzeyi düşük ve maddi durumu genellikle kötü olan kişilerden oluşması potansiyel suçlu olarak görülmelerine neden olmaktadır. Ancak İçişleri Bakanlığı’nın 05.07.2017 tarihli açıklaması göstermektedir ki 2014-2017 yılları arasında Suriyelilerin suça karışma oranı sadece %1,32 olarak gerçekleşmiştir ve bu olayların büyük çoğunluğu Suriyelilerin kendi aralarında yaşanan olaylardan oluşmaktadır. Bu rakam 2018 yılında ise %1,46 olarak gerçekleşmiştir. İstatistikler göstermektedir ki yaygın kanaatin ve ön yargıların aksine Suriyelilerin Türkiye’de işlenen asayiş suçlarına önemli bir etkisi bulunmamaktadır (Küçükdoğan, 2020:581).

2.3. Terör ve Göçmen Kaçakçılığı

Uluslararası göç ve göçmen kaçakçılığı, hemen hemen tüm ülkelerin gündemini meşgul eden bir konu haline almıştır. Göçmen kaçakçılığı, yasadışı yollarla başka ülke sınırlarına girmeye çalışan göçmen ve mültecileri birer suçluya dönüştürürken, insan kaçakçılığı yapan suç örgütlerinin büyük kazançlar elde etmesini sağlamaktadır. Küresel bir soruna dönüşen göçmen kaçakçılığının önüne geçmek, mağdurlarının bu süreçte sömürülmesini engellemek ve taraf devletlerin kendi aralarında iş birliğini geliştirmek amacıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 28 Ocak 2004’te ‘Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol’ imzalanmıştır (Balci ve Birlikseven, 2019: 140).

Avrupa kıtası en fazla göçmene ev sahipliği yapan kıta olurken, Türkiye, Avrupa’ya geçişlerde göçmen kaçakçılarının sıklıkla kullandığı ülke konumundadır. Özellikle Orta Asya ve Ortadoğu’dan gelen göçmenler, Türkiye- Yunanistan sınırından Avrupa’ya geçmeyi hedeflemektedir (Yiğittepe ve Çaykara, 2019: 85).

Şekil 1.1’de Türkiye’de yıllara göre yakalanan düzensiz göçmenlerin uyruk dağılımı yer almaktadır.

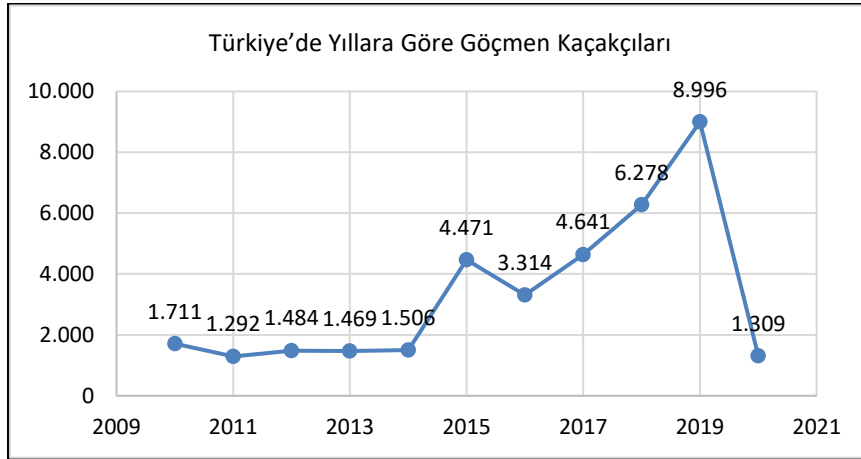

Şekil 1.1. Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin Uyruk Dağılımı (Şekil, GİGM, 31.03.2020, www.goc.gov.tr) verilerinden faydalanılarak tarafımızca düzenlenmiştir

Şekil 1.1.'de yer alan uyruklarına göre düzensiz göçmenlerin dağılımlarında diğer uyruklardan sayıca daha fazla olanlara yer verilmiştir. Şekle göre yakalanan Suriye uyruklu düzensiz göçmenlerin sayısı 2015 yılında 73.422 sayısıyla pik yapmıştır. Afganistan uyruklu yakalanan düzensiz göçmenlerin sayısı ise, 2019 yılında 201.437 sayısıyla ele alınan yıllar içerisinde zirveyi görmüştür. Yakalanan Pakistan ve Irak uyruklu düzensiz göçmenlerin sayıları ise dalgalı bir seyir izlemektedir.

Türkiye'de geçici koruma statüsü kapsamında bulunan Suriyelilerin sayısı özellikle Avrupa ülkeleri üzerinde bir tehdit algısı oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle Avrupa ülkeleri, göçmen kaçakçılığını engellemek ve sınır güvenliğini sağlamak adına ciddi tedbirler almaktadır.

Şekil 1.2.'de 2010-2020 yılları arasında yakalan göçmen kaçakçılarının sayıları verilmektedir.

Şekil 1.21. Türkiye'de Yıllara Göre Göçmen Kaçakçıları (GİGM, 31.03.2020, www.goc.gov.tr)

Şekil 1.2.'de göçmen kaçakçılarının sayısının 2010-2020 yılları arasında ilk ciddi yükselişini 2015 yılında 4.471'e yükselerek gösterdiği görülmektedir. Takip eden yıllarda göçmen kaçakçılarının sayısı dalgalı bir seyir izlerken 2019 yılında ise göçmen kaçakçılığı 8.996 olarak gerçekleşmiş ve pik yapmıştır.

Komşu ülkeleri Irak ve Suriye'de yaşanan iç savaşlar, terör olayları ve konumu Türkiye'nin göçmen kaçakçılığı ile sıkça gündeme gelmesine sebep olmaktadır. Göçmen kaçakçılığı, sadece göçmenlerin yaşadıkları acı ve çektikleri ıstıraplarla sınırlı olan bir sorun değildir. Yaşanan insanlık dramını güvenlik sorununa dönüştüren nedenlerden birisi göçmen kaçakçılığı yapan suç örgütlerinin terörizm ile olan ilişkileridir. Göçmen kaçakçılığı yapan bu örgütler bazen doğrudan terör örgütleri olurken bazen de terör örgütlerine finansman sağlayan suç örgütleri olmaktadır (Balci ve Birlikseven, 2019: 140).

Konu bu açıdan ele alındığında terör ve göçmen kaçakçılığı suçlarının vahameti gözler önüne serilmektedir. Terör ve göçmen kaçakçılığı suçları arttıkça zincirleme suçlar da artmakta, göçmenlerin girdiği ülkeler ve de göçmenler zarar görmektedir. Göçmen kaçakçılığı Uluslararası terörün finansmanı için kaynak yaratmaktadır. Terörün finansmanına yarayan sürecin ilk aşaması, terör örgütlerinin işgal ettikleri bölgelerde yerleşik halkı göçe zorlaması şeklinde kendisini göstermektedir. Uluslararası terörizme kaynak sağlayan süreç; yerinden edilen insanların kaçak olarak geçiş ülkesi ya da hedef ülke sınırlarına göçe zorlanması, geçiş ülkesi ya da hedef ülkeye geçişin sağlanması için alınan paraların, terörün finansmanında kullanılması şeklinde tamamlanmaktadır.

Suriyelileri yasadışı yollarla Avrupa'ya götürmeye çalışan kaçakçılar, Türkiye için son derece önemli güvenlik problemleri oluşturmaktadır. Hem Türkiye hem de Suriye'ye komşu diğer ülkelerde yaşayan sığınmacılar, Suriye'de yaşanan iç savaşın uzaması ve belirsizliğin devam etmesi sürecinde Avrupa'ya yönelmişlerdir. Avrupa ülkeleri belirli niteliklere sahip, sınırlı sayıda mülteci kabul ettikleri için Suriyeliler yasadışı yollarla Avrupa'ya ulaşmaya çalışmaktadır (Ağır ve Sezik, 2015: 115). Göçmenlere yasadışı yolları açan terör örgütleri, göçmen kaçakçılığından sağladıkları kaynakları kullanarak diğer yasa dışı gelirleriyle birlikte terörü finanse etmekte ve Türkiye'yi terörizmle baskılamaya çalışmaktadırlar.

2.4. Sınır Güvenliği

Suriye'de yaşanan iç savaşın yansımaları Türkiye'nin sınır güvenliğini tehdit etmektedir. Terör örgütleri Türkiye sınır kapılarında ve sınıra yakın bölgelerde çok sayıda bombalı eylem gerçekleştirmiştir. 11 Mayıs 2013'te Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde meydana gelen bombalı saldırıda 45 kişi hayatını kaybetmiş, 100'den fazla kişi yaralanmıştır. Yine Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde gerçekleşen bombalı saldırıda 50'den fazla, Ankara'da gerçekleştirilen eylemde ise 100'den fazla kişi hayatını kaybetmiş, onlarca insan yaralanmıştır (Ağır ve Sezik, 2015: 109).

Suriye krizi nedeniyle yaşanan terör saldırıları ulusal sınır güvenliği ile ilgili sorunları beraberinde getirmektedir. Zaman içinde Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD), Suriye Demokratik Birlik Partisi (PYD) ve PKK'nın Türkiye sınırlarına yakın bölgelerde alan kazanması, koalisyon güçlerinin İŞİD'e karşı yürüttüğü saldırılar ve Türkiye'nin İŞİD, PYD ve PKK'ya karşı yürüttüğü mücadele ve rejimin sivil alanları kapsayan saldırıları sınır güvenliğinin artırılmasını gerektirmektedir (Öztürk ve Çoltu, 2018: 194).

2015 yılı sonlarından itibaren Suriye'de yaşananlar farklı bir zemine kaymaya başlamıştır. Batılı koalisyonlar ve Rusya ' İŞİD'i bombaladıklarını iddia ederek çeşitli operasyonlar gerçekleştirmişlerdir. Uluslararası bir sorun haline dönüşen Suriye iç savaşına ülkeler açık bir biçimde taraf olmuşlardır ve Soğuk Savaş dönemindeki bloklaşmaya benzer bloklaşmalar görülmüştür. Söz konusu ülkelerin hemen Türkiye'nin yanı başında gerçekleştirdikleri hava saldırıları sınır güvenliği risklerini beraberinde getirmiştir (Ağır ve Sezik, 2015: 110).

3. Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkileri ve Göç Hareketlerinin Sosyal Uyum Açısından Değerlendirilmesi

3.1. Zorunlu Göçün Toplumsal, Kentsel, Mekânsal ve Sosyal Yapıya Etkileri

Göç hareketleri sonucunda toplumsal, kentsel ve mekânsal yapıda ciddi değişim ve dönüşümler yaşanmaktadır. Gönüllü göçler söz konusu olduğunda, bireylerin göç ettiği yerleşim yerinin toplumsal ve mekânsal yapısına daha kolay adapte olduğu gözlemlenirken, hazırlıksız aniden gerçekleşen zorunlu ve kitlesel göçler söz konusu olduğunda toplumsal, kentsel ve mekânsal yapıdaki değişimler ve dönüşümlerin daha ciddi boyutlara ulaştığı gözlemlenmektedir (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1352).

Büyük kitlesel göç hareketlerinin neden olduğu ani nüfus artışları konut açığının ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Göç edilen yerleşim yerleri göç hareketlerine hazırlıksız ve bölgede sanayileşme tam anlamıyla gerçekleşmemişse ortaya çıkan barınma problemi gecekondulaşmayı beraberinde getirmektedir. İmar yasalarına ve belediye yönetmeliklerine aykırı bir biçimde, tapusuz arazilerde, kısa zamanda kaçak olarak inşa edilen, sağlık ve barınma koşullarına uygun olmayan konutlar karmaşık etkileri olan çok yönlü bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirhan İnceliler, 2019: 63)

Göç, farklı kültür ve sosyal kesimlerin şehirlerde bir araya gelmesine neden olurken, bir yandan da altyapı ihtiyacının artmasına, gelir eşitsizliklerine, güvenlik ve sosyal uyum sorunlarına yol açmaktadır. Ayrıca şehirlerde sosyal ve mekânsal ayrışma riskine neden olabilmektedir (Onuncu Kalınma Planı, 2013: 12).

Zorunlu gerçekleşen göçler devletler tarafından ulusal güvenliğe tehdit olarak algılandıkları için göçle ilgili düzenlemeler genellikle merkezi yönetimlerin inisiyatifine bırakılmıştır. Ancak, göç hareketlerinden en fazla etkilenenlerin kentler ve kent yönetimleri olduğu görülmektedir. Daha önce kendi mevcut nüfusuna göre planlanan hizmetler, göçle birlikte nüfusun artmasıyla yetersiz kalabilmektedir. Bu husus yerel yönetimlere ekstra yük ve sorumluluklar getirmektedir (Akman, 2018: 456).

Göç hareketleri, temel kentsel hizmetlerden faydalanamama, gecekonduarda yaşamını sürdürme, kentlerde marjinalleşme gibi pek çok toplumsal ve mekânsal bozulmaya neden olabilmektedir. Özellikle göç alan yerleşim yeri sosyo-ekonomik anlamda yetersizse ve kendi bünyesinde zaten sorunlar barındırıyorsa; göç, yaşam koşullarını daha da zorlaştırabilmektedir (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1354).

Suriye göçü şehirler ve belediyeler üzerinde altyapısal ve mekânsal bozulmalara yol açmakta bu anlamda belediyelerin yükünü ağırlaştırmaktadır. Göç, belediyelerin yükünü hem aynı bütçeyle daha fazla nüfusa hizmet vermek zorunda kaldıkları için hem de il ve ilçe nüfusuna göre planlanan, altyapı (su şebekesi,

kanalizasyon, yol vb.) hizmetlerinin mevcut kapasite sınırlarını zorlaması gibi nedenlerle artırmaktadır (ORSAM, 2015: 20).

3.2. Sosyal Huzursuzluk ve Uyum Sorunları

Zorunlu kitlesel göçler, göç edilen toplumda çoğunlukla birtakım sosyo-kültürel adaptasyon sorunları meydana getirmekte ve sosyal huzursuzluklara neden olmaktadır. Ülke vatandaşları ile göçmen ve mülteciler arasındaki, dil, din ve kültür farklılıkları çoğunlukla ön yargıları ve bazen de iki halk arasındaki çatışmaları gündeme getirmektedir. Yerli vatandaş ile farklı dilleri konuşan ve farklı kültüre sahip olan göçmen ve mülteciler kendilerini ifade etmekte, çalışma hayatına atılmakta güçlük çekmektedirler. Çoğunlukla savaş ve çatışmalar nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan ve kendilerini zorunlu bir göç sürecinin içinde bulan mülteciler göç yolculuğu sırasında zaten travmatik deneyimler yaşamışlardır. Bunun üstüne bir de göç edilen yerdeki güçlükler eklenince hem kendi aralarında hem de yerli vatandaş ile iletişimlerinde sorunlar oluşmakta, zaman zaman gerilim yaşanmaktadır. Bu noktada sosyal uyum konusunun önemi ortaya çıkmaktadır.

Göçmen ve mültecilerin göç edilen yerleşim yerine uyum süreci o yerde kalma sürecine göre değişim göstermektedir. Göçün ilk birkaç ayında, bireyler kaybettikleri şeylerle yüzleşmekte, ilk bir-iki yılda kaybettikleri şeyleri yeniden elde etmek için uğraşmakta ve ancak 4-5 yılın sonunda uyum süreci kısmen de olsa tamamlanmaktadır. Kalıcı yerleşimler 10 yılın sonunda tamamlanırken, göçmen ve mültecilerin ev sahibi ülke kurumlarından beklentileri artış göstermektedir (Tunç, 2015: 34).

Türkiye’de geçici koruma statüsü kapsamında bulunan Suriyelilerin çok az bir kısmı kamplarda, büyük çoğunluğu ise; kamp dışında kentlerde yaşamaktadır. Kamplarda yaşayan kişilerin barınma dâhilinde tüm ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmakta iken, kamp dışında yaşayanların sadece belirli ihtiyaçları hükümet tarafından karşılanmaktadır. Bu nedenle, yerli halkla iç içe yaşayan Suriyelilerin ekonomik, sosyal, siyasal etkileşimi ele alınırken toplumsal uyum ve kabul çerçevesinde değerlendirme yapmak gerekmektedir (Ateş ve Bektaş, 2016: 20).

Suriyeliler ile yerli halk arasındaki dildeki, yaşam tarzındaki ve kültürel yapıdaki farklılıklar uyum sürecini zorlaştırmasına rağmen bir şekilde yaşamın akışında toplumsal uyum ve kabul süreci anlamında yol kat edildiği de görülmektedir. Özellikle Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları illerde demografik yapıyı değiştirmeleri, sayısı gittikçe artan bebek doğumları ve yerli halk ile Suriyeliler arasında gerçekleşen evlilikler her ne kadar tepkilere yol açsa da öte yandan uyum sürecine olumlu katkı sağlamaktadır (Yıldırım vd., 2017: 112). Türkiye’de bulunan Suriyelilerin uyum problemlerinin ortadan kaldırılabilmesi için onlara dil kursları verilmekte, oryantasyon programları yürütülmekte ve rehberlik hizmetleri sunulmaktadır (Akıncı vd., 2015: 71).

Türkiye’de Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı sınır illeri genellikle muhafazakâr bir kültüre sahip bulunmaktadır. Bu illerde Suriyelilerin toplumsal

yapıya zarar verdiği düşüncesine en çok neden olan görüş, erkeklerin Suriyeli kadınlarla evlenmeye olan eğilimleri olmuştur. Suriyeliler genelde dini nikâh yoluyla evlendikleri ve evlendiği erkeklerin resmi nikâhlı olarak başka kadınlarla evli olmaları onları caydırmadığı için, Suriyeli kadınlar yerli halk tarafından tehdit olarak algılanmaktadır. Hatta boşanmaların büyük bir kısmının Suriyeli kadınlar nedeniyle olduğu ve Suriyelilerden kaynaklı çocuk gelin sorunlarının da arttığı sıkça dile getirilen bir konu olmaktadır (ORSAM, 2015: 16).

3.3. Eğitim Sorunları

Göçmen ve mülteci çocukların çoğu göç ettikleri ülkelerde temel eğitim haklarından faydalanamamaktadır. Eğitimine kaldığı yerden devam etmeye çalışan göçmen çocuklar ise, göç ettikleri yerlerde ayrımcılık, arkadaş edinememe ve maddi sıkıntılar gibi problemlerle karşılaşmaktadır. Özellikle maddi sıkıntılar yaşayan ve gecekondularda ikamet eden göçmenlerin, eğitim düşüklüğü nedeniyle göç ettikleri bölgenin dilini yıllar geçse dahi öğrenemedikleri gözlemlenmektedir. Göç ettikleri toplumun üyeleri ile etkileşime geçemeyen göçmenler, hem kendileri pek çok sosyo-ekonomik sorunla karşılaşmakta hem de yaşadıkları bölgeye birçok olumsuzluklar getirmektedir (Sayın, vd., 2016: 11).

Göçmen ve mültecilerin eğitim imkânlarına erişebilmeleri ve eğitimlerine devam edebilmeleri, sosyal uyum açısından son derece önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Göçmenlerin, göç ettikleri ülkenin dilini öğrenmeleri hem yerli halkla iletişimini kolaylaştıracak hem de tek başlarına bağımsız olarak hareket edebilmelerini sağlayacaktır. Ayrıca, göç etmiş oldukları toplumun dilini öğrenmeleri, onların niteliklerini artırarak meslek edinmelerini kolaylaştıracaktır. Savaş ve şiddetin içerisinden travmatik bir biçimde kopuş yaşayan bireylerin eğitimden mahrum kalmaları ise çeşitli riskleri beraberinde getirecektir. Bu nedenle eğitim konusu uluslararası göç sorununda fazlaca öneme sahip bulunmaktadır (TBMM Göç ve Uyum Raporu, 2018: 254).

Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye’de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin devlet okullarına kayıt olabilmeleri ve eğitim hakkından faydalanabilmeleri için bir genelge yayınlamıştır. Genelgeye göre, Suriyeliler geçici kimlik belgelerine alana dek e-okul sistemi üzerinden değil farklı bir bilgi işletim sistemi üzerinden yaşadıkları bölgedeki devlet okullarına kayıt yaptırmışlardır. Yüksek Öğretim Kurumu ise hâlihazırda Suriye’de üniversite eğitimi görmekte iken Türkiye’ye sığınmak zorunda kalmış öğrencilere misafir öğrenci statüsünde eğitimlerine devam edebilme fırsatı sunmuştur. Ayrıca, eğitim hizmetleri sadece devlet okullarında değil halk eğitim merkezleri, TÖMER, belediyeler ve STK’larda da verilmektedir (Koçak vd., 2017: 63).

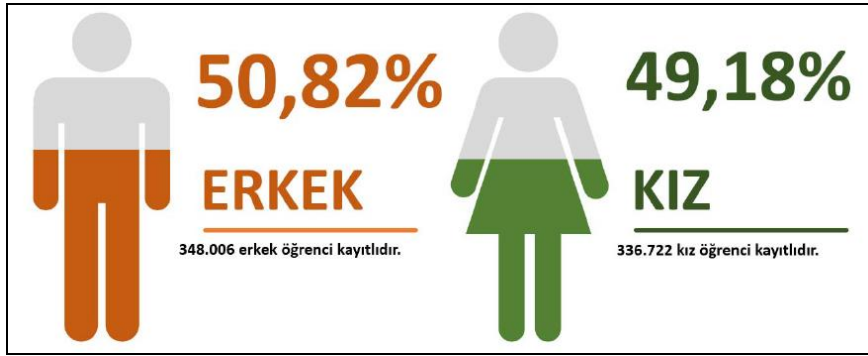
Türkiye’de bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim, iş ve işlemlerinde eşgüdümü sağlamak ve eğitim imkânlarının artırılması amacıyla Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünde Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığı kurulmuştur. Ayrıca, uluslararası fonlardan faydalanılarak AFAD iş birliği ile Suriyelilerin yoğun

Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği

olarak ikamet ettiği bölgelerde çelik, prefabrik ve betonarme okullar yapılmıştır (Karakütük ve Kavak, 2017: 3).

Suriye’de yaşanan iç savaşın ve olası etkilerinin tahminlerden uzun sürmesi, Türkiye’de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyelilerin yüksek doğurganlık hızına sahip olması gibi nedenler devlet okullarında öğretmen ve sınıf başına düşen öğrenci sayılarında artışa neden olmaktadır. Özellikle, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları illerde bu sayılar Türkiye ortalamasının üstüne çıkmaktadır. Söz konusu süreç eğitim hizmetlerinin planlanmasını güçleştirmektedir (Ergün, 2018: 35).

Şekil 1.3.’te Türk eğitim sistemine giriş yapan Suriyeli öğrencilerin sayısı ve cinsiyet dağılımı gösterilmektedir.

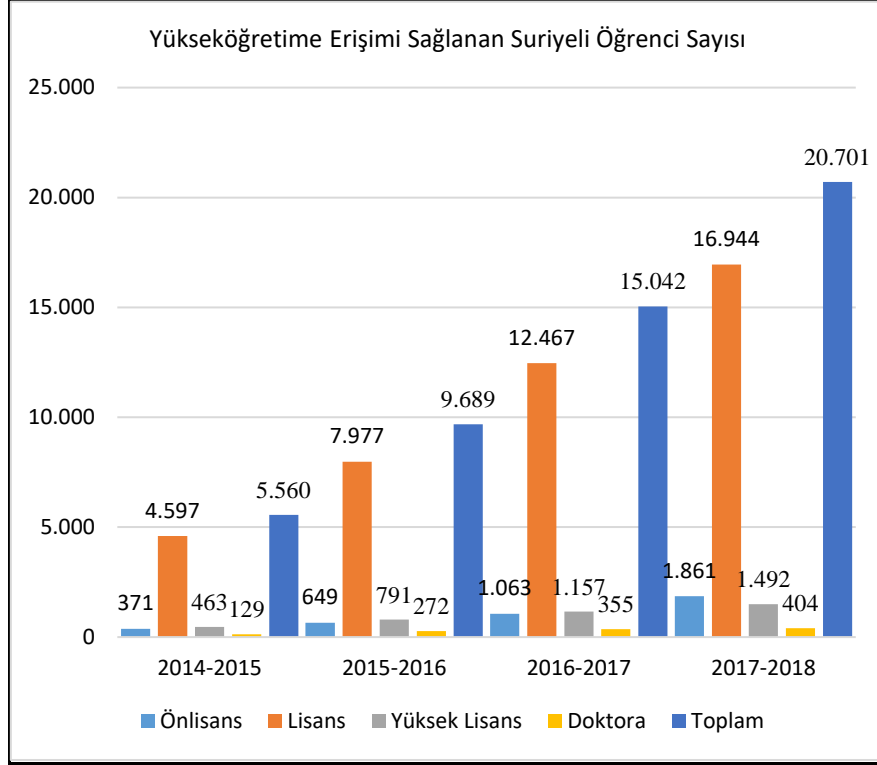

Şekil 1.3. Türk Eğitim Sistemine Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı (MEB, Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü, Ekim 2019)

Şekilde 1.3.’e göre toplam 684.728 Suriyeli öğrencinin Türk eğitim sistemine erişiminin sağlandığı görülmektedir. Bu sayının içerisinde, geçici eğitim merkezinde bulunan 25.278 Suriyeli öğrenci ve açık okullarda okuyan 26.179 Suriyeli öğrenci yer almaktadır.

Ayrıca geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin eğitim kademelerine göre okullaşma oranlarının MEB, Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü, Ekim 2019 verilerine göre anaokulunda okullaşma oranının %27,19, ilkokulda %89,27, ortaokulda %70,50, lise eğitiminde ise %32,88 olarak gerçekleştiği bilgisine ulaşılmaktadır.

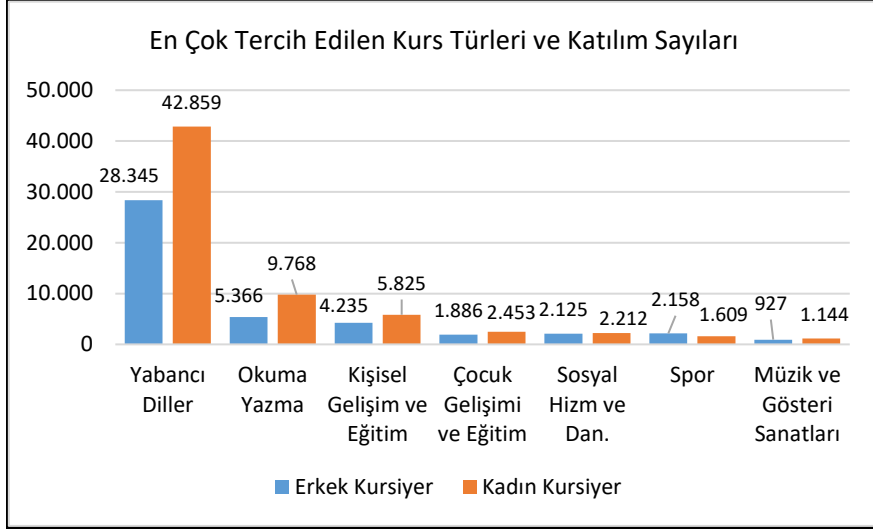
Şekil 1.4.’te Türkiye’de yükseköğretime erişimi sağlanan Suriyeli öğrenci sayısı verilmektedir.

Şekil 1.42. Yükseköğretime Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı (MEB, Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü, Ekim 2019)

Şekil 1.4.'te Türkiye'de yükseköğretime kayıt yaptıran Suriyeli öğrenci sayılarının yıllar içinde sürekli artış eğiliminde olduğu görülmektedir. 2017-2018 döneminde, 20.701 olan yükseköğretime kayıtlı Suriyeli öğrenci sayısı 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde, 27.034 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyeliler, Halk Eğitim Merkezlerinde vatandaşlara sunulan pek çok hizmetten de faydalanmaktadır. Şekil 1.5.'te Halk Eğitim Merkezlerinde Suriyelilerin yoğun olarak almış oldukları kurslar yer almaktadır.

Şekil 1.5. Halk Eğitim Merkezlerinde Suriyeliler Tarafından En Çok Tercih Edilen Kurs Türleri ve Katılım Sayıları (MEB, Hayat Boyu Öğrenme Müdürlüğü, Ekim 2019)

Şekil 1.5.'e göre Türkiye'de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin en çok almayı tercih ettikleri eğitimlerin başında, yabancı diller, okuma-yazma, kişisel gelişim ve çocuk gelişimi ile ilgili eğitimlerin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, spor hariç olmak kaydıyla bütün kurs türlerinde Suriyeli kursiyerlerin çoğunluğunun kadınlar olduğu gözlemlenmektedir.

3.4. Sağlık Problemleri

Özellikle savaşlar, doğal afetler ve terörizm gibi nedenlerle ülkelerini terk etmek zorunda kalan mülteci ve sığınmacılar yetersiz beslenme, salgın hastalıklar ve strese bağlı psikolojik rahatsızlıklar ile sıkça karşılaşmaktadır. Zorunlu göçe maruz kalan bireyler bazı durumlarda göç ettiği bölgede daha önce görülmemiş olan sağlık problemlerini de göç ettikleri bölgeye taşıyabilmektedir (Tuzcu ve Bademli, 2014: 59).

Zorunlu kitlesel göçler sebebiyle sığındıkları ülkelerde çadırlarda, konteynirlerde yaşamlarını sürdürmeye çalışan göçmen, mülteci ve sığınmacılar toplu yaşam alanlarında yaşamaları nedeniyle hijyen eksikliği, su ve alt yapı kaynaklarının yetersizliği gibi nedenlerle çeşitli sağlık problemleri ile karşı karşıya kalmaktadır (Nur ve Taşan, 2018: 8).

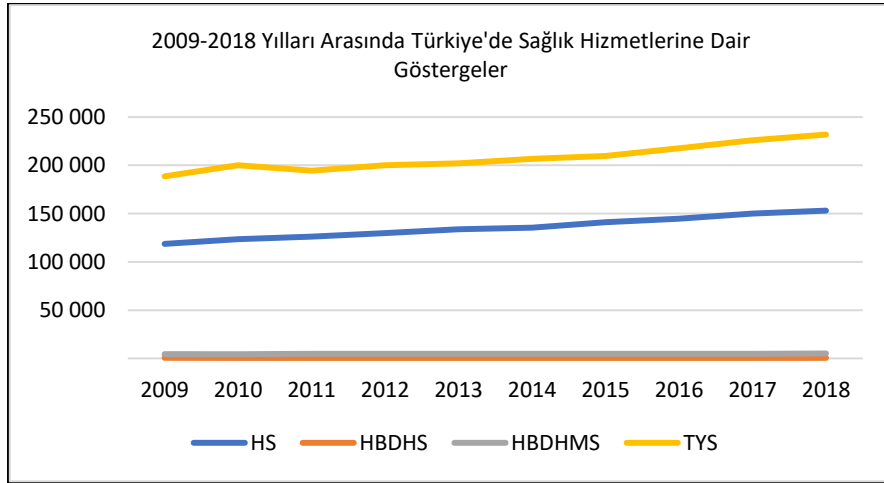
Türkiye'ye sığınan Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmesinin ardından temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmetler sunulması yönünde ciddi adımlar atılmıştır. Hatay'ın Yayladağı ilçesinde başlatılan destek faaliyetleri 2013/08 nolu 'Suriyeli Misafirlerin Sağlık ve Diğer Hizmetleri Hakkında Genelge' ile kapsamı genişletilerek Türkiye genelinde 11 ilden 81 ile çıkarılmıştır. Ayrıca tedavi giderlerinin

AFAD Genelgesi'nin 1.maddesine dayanarak Türk vatandaşlarına benzer şekilde koruyucu, tedavi edici, acil sağlık hizmetleri şeklinde ve Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kapsamında herhangi bir ücret alınmaksızın verilmesine karar verilmiştir (Gültaş ve Yalçın Balçık 2018: 196).

Türkiye'deki Suriyelilerin kayıt altında bulunup bulunmamasına bakılmaksızın hepsine ücretsiz sağlık hizmeti verilmektedir. Kamplarda ve barınma merkezlerinde sağlık merkezleri zaten bulunmakta, bu merkezlerde tedavi edilemeyenlerin ise sevki hastanelere yapılmaktadır. Ancak; özellikle sınır illerinde Suriyelilerden kaynaklı olarak hastanelerin ve aile hekimliklerinin fazla yoğun olması ve salgın hastalıkların çabuk yayılması gibi sorunlarla karşılaşıldığı belirtilmektedir (Koçak vd., 2017: 63).

Kamplarda yaşayan Suriyeliler sağlık hizmetlerine ulaşmakta herhangi bir sorun ile karşılaşmamaktadır. Türkiye'de bulunan Suriyelilerin yaklaşık %80'inin kamplar dışında yaşadığı düşünüldüğünde, tüm Suriyelilerin ücretsiz sağlık hizmetlerinden faydalanmasını sağlamak amacıyla yetkili bakanlıklar ve kurumlar tarafından çalışmalar yürütülmektedir. Sınır illerinde mevcut devlet hastanelerinin %30 ila 40 seviyelerinde Suriyelilere hizmet verdiği görülmektedir. Ayrıca, bu sağlık hizmetlerinden sadece Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyeliler değil, Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle yaralanan kişiler de faydalanmaktadır (ORSAM, 2015: 20).

Şekil 1.6.'da 2009-2018 yılları arasında sağlık hizmetleri ile ilgili bazı göstergelere yer verilmiştir.

Şekil 1.6. 2009-2018 Yılları Arasında Türkiye'de Sağlık Hizmetlerine Dair Göstergeler (Şekil, TÜİK, 29.03.2020, www.tuik.gov.tr) verilerinden alınarak tarafımızca düzenlenmiştir)

Şekil 1.6. incelendiğinde söz konusu yıllar içinde Türkiye’de hastane sayılarının (HS) ve toplam yatak sayılarının (TYS) artış trendinde olduğu görülmektedir. Ayrıca, hekim başına düşen hasta sayısında (HBDHS) küçük dalgalanmalar olduğu gözlemlenirken, hekim başına düşen hasta müracaat sayılarında (HBDHMS) küçük de olsa bir artış söz konusu olmuştur.

3. Sonuç ve Değerlendirme

Suriye’de yaşanan insani krize Türkiye, açık kapı politikası uygulaması ile yanıt vermiştir. Türkiye’nin Suriyeli mültecilere açık kapı politikası uygulamasının ardından günler geçtikçe, Suriyelilerin Türkiye’de kalma eğilimleri artmış, toplumla farklı dil, kültür ve yaşam tarzına sahip olmaları entegrasyon problemleri yaşanmasına neden olmuştur. Bu nedenle hukuki birtakım düzenlemelere ihtiyaç duyulmuş, sosyal uyum politikalarının da geliştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Türkiye, Suriye’de yaşanan olaylar süresince ve sonrasında Suriyelilerin ülkeye kabulü, ihtiyaçların karşılanması ve toplumla entegrasyonların sağlanması için inisiyatif almıştır. Suriyeli sığınmacılar sınırdan ülkeye giriş yapar yapmaz kayıt altına alınmış daha sonra kamplara yerleştirilmişlerdir.

Eğitim ihtiyacının karşılanması, dil becerisinin kazandırılması ve meslek edindirme kursları sosyal uyum sorunlarının ortadan kaldırılması için son derece önemlidir. Türkiye’de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyelilerin eğitim sistemine dahil edilebilmeleri yönünde çok başarılı çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar, Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün koordinasyonunda gerçekleştirilmektedir. Ayrıca travmatik bir süreçten geçen mültecilerin yaralarının sarılması için verilen psikolojik destekler uyum sorunlarının aşılması noktasında başarı sağlamaktadır. Yine uyum sürecinin hızlandırılması noktasında yerel yönetimler ve STK’lar Suriyeli öğrencilerle kaynaştırma projelerine imza atmakta, uyum süreci bu şekilde desteklenmektedir.

Türkiye’deki Suriyelilerin kayıt altında bulunup bulunmamasına bakılmaksızın hepsine ücretsiz sağlık hizmeti verilmektedir. Kamplarda ve barınma merkezlerinde sağlık merkezleri zaten bulunmakta, bu merkezlerde tedavi edilemeyenlerin ise sevki hastanelere yapılmaktadır. Türkiye’de geçici koruma statüsü kapsamında bulunan Suriyelilerin hem temel ihtiyaçlarının karşılanması hem de ücretsiz ve insan onuruna yakışır bir biçimde eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimi mümkün kılınmaktadır. Psikolojik ve sosyal hizmetlerden faydalandırma, sosyal uyum programlarının geliştirilmesi ve uygulanması yönünde ciddi atımlar atılmıştır. Suriye göçünün gerçekleşme biçimi ve boyutu dikkate alındığında sosyal uyum sorunlarının çözümü noktasında bazı eksik ve yetersiz uygulamaların olabileceğinin de kabul edilmesi gerekmektedir. Bilhassa Suriyelilerin yoğun olarak ikamet ettiği sınır illerde Suriyeli hasta müracaat sayılarının ve doğum oranlarının çok yüksek olması yerli vatandaşlar tarafından sıkça eleştirilmektedir.

Suriye krizi, sınır güvenliği ve göçmen kaçakçılığı gibi konularda tehdit oluşturmaya devam etmektedir. Suriyelileri yasadışı yollarla Avrupa’ya götürmeye

çalışan göçmen kaçakçıları Türkiye için büyük güvenlik problemlerinin yaşanmasına neden olmaktadır. Göçmenlere yasadışı yolları açan terör örgütleri, göçmen kaçakçılığından sağladıkları kaynakları kullanarak diğer yasa dışı gelirleriyle birlikte terörü finanse etmekte ve Türkiye'yi terörizmle baskılamaya çalışmaktadırlar. Suriyelilerin Türkiye'de kalma süreleri uzadıkça, katlanılan göç maliyetleri de artış göstermektedir. Bu nedenlerle Suriyeliler yerli halk tarafından boşanmaların, suç oranlarının ve dilencilik artmasına neden olmak gibi pek çok toplumsal sorunla ilişkilendirilmektedir. Ancak yaygın kanaatin aksine istatistiksel olarak Suriyelilerin boşanmalar ve suç oranlarındaki artışta belirgin etkisi bulunmamaktadır. Buna rağmen böylesine şiddetli bir göç dalgası ve göçten kaynaklanan sosyo-ekonomik maliyetlere Türkiye'nin tek başına katlanmak zorunda kalması kabul edilebilir bir durum olmaktan çıkmıştır. Bu nedenle hem Suriye'de yaşanan insani krizin çözümü noktasında, hem de sorumluluk paylaşımı noktasında uluslararası toplum ve kuruluşların daha aktif rol alması gerekmektedir. Türkiye, 2012 yılından bu yana uluslararası arenada Suriye'de 'güvenli bölge' oluşturulması fikrini dile getirmekte ancak bu talep uluslararası toplumda karşılık görmemektedir. Güvenli bölgenin oluşturulması, yaşadıkları ülkeyi terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin ülkelerine geri dönüşü noktasında atılacak en önemli adımlar arasında yer almaktadır.

Kaynakça

- Ağır, O. ve Sezik, M. (2015). Suriye'den Türkiye'ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), s.95-123.
- Akan, Y. (2016). *Göç Ekonomisi*, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Akay, S., Hamamcı, Z. ve Kurt, M. (2017). Suriyeli Öğrencilerle Çalışan Psikolojik Danışmanların Yaşadıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara İlişkin Uyguladıkları Çözüm Yollarının İncelenmesi. 23-25 Ağustos 2017 Akdeniz Üniversitesi 14. Ulusal PDR Öğrencileri.
- Akinci, B., Nergis, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), s.58-83.
- Akman, K. (2018). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İş Birliği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), s.452-466.
- Ateş, H. ve Bektaş, M. (2016). Suriyelilerin Toplumsal, Kültürel ve Ekonomik Entegrasyonu. *TESAM Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu*, s.17-42.
- Balcı, M. ve Birlikseven, B. (2019). Göçmen Kaçakçılığının Terör Boyutu. *III. Uluslararası Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Sempozyumu*, İstanbul, s.138-150.
- Budak, P., Demir, M.S., Tan, M. ve Sarı, M. (2017). Yerel Halkın Algısında Suriyeli Sığınmacılar ve Toplumsal Etkileri: Elâzığ İli Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(62), s.543-564.

Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği

Çakı, A. (2018). *Geçmişten Bugüne Türkiye'nin Göç Politikası ve Suriyeli Göçmenler*

Bağlamında Göç Yönetişimi. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Karaman.

Demirhan İnceliler, N. (2019). *1923 Yılından Bugüne Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları ve Sosyal-Ekonomik Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Ergün, Ö.R. (2018). *Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Çocukların Eğitim Sürecindeki Toplumsal Uyum Sorunları: Burdur Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta.

Gönültaş, M.B. ve Kelebek, G. (2017). Metropollerde Önemli Bir Realite: Göç, Çocuk Suçluluğu ve Sosyal Hizmet Odağında Çözüm Önerileri. *TSV Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), s.141-155.

Gültaş, S.ve Yalçın Balçık, P. (2018). Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Sağlık Politikaları. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(2), s.193-204.

Gülüm, K. ve Akçalı, H. (2017). Balıkesir'deki Mülteci Çocukların Eğitim Sorunları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Afro-Avrasya Özel Sayısı* s.127-136.

İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. ve Muradoğlu, G. (2001). Socio-economic Development and

International Migration: A Turkish Study. *International Migration* 39(4), s.39-60.

Kabakuşak, D. (2018). Kültürel Çeşitliliğin Yönetim Modelleri Üzerine Bir İnceleme: İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı. *Sosyoloji Araştırma Dergisi*, 21(1), s.102-130.

Koçak, O., Keskin, A. ve Yıldız, H. (2017). Suriyeli Göçmenlerin Türkiye Emek Piyasasına Etkileri ve Yalova Örneği. *Route Educational and Social Science Journal*, 4(3), s.59-74.

Küçükdoğru, S. (2020). Modern Soykırım ile Linç Kültürü Arasında Kalan Suriyeli Sığınmacıların Suç Olgusuna Karşı Duruşları: Batman Örneği. *The Journal of Social Science*, 4(8), s.562-592.

Mandacı, N. ve Özerim, G. (2013). Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi. *Uluslararası İlişkiler*, 10(39), s.105-130.

Memiş, H. (2015). İç Savaş Nedeniyle Kilis'te Yaşayan Suriyelilerin Oluşturduğu Sosyo-

Ekonomik Algılar Üzerine Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(52), s.100-114.

Nur, S.A.ve Taşan, P. (2017). Mülteci Krizi ve Afet Yönetimi. Disiplinler Arası Afet Yönetimi Sempozyumu, Afetlerde Stratejik Yönetim, Sempozyum Bildirileri Özet Kitabı, 12-13 Mayıs 2017, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, s.23-36.

Oytun, O. ve Gündoğar, S.S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu*. ORSAM-TESEV Rapor No:195, Ankara.

Özdemir, E. (2017). Suriyeli Mülteciler Krizinin Etkileri. *ANKASAM Uluslararası Kriz ve*

Siyaset Araştırmaları Dergisi, 1(3), s.114-140.

Öztürk, S. ve Çoltu, S. (2018). Suriyeli Mültecilerin Türkiye Ekonomisine Etkileri. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), s.188-198.

Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31), s.1-13.

Seçilmiş, C., Kılıçlar, A. ve Sarı, Y. (2012). Türk Dünyasından Gelen Öğrencilerin Memnuniyet Algılarıyla Akademik Başarı İlişkisi: Turizm Öğrencileri Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(195), s.118-130.

Siegel, L. and Welsh, B. (2009). *Social Structure Process Culture and Delinquency Juvenile Delinquency: Theory, Practice and Law* Wadsworth Cengage Learning: USA.

Sönmez, M.E. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Profili ile İnsan Kaynağının Belirlenmesi ve Türkiye Ekonomisine Olası Etkileri. *Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı* 21-23 Mayıs 2015, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Şimşek, D. (2017). Göç Politikaları ve İnsan Güvenliği: Türkiye'deki Suriyeliler Örneği. *Toplum ve Bilim Dergisi*, Sayı:140, s.11-26.

Şimşek, D. ve İçduygu, A. (2017). Uluslararası Göç, Politika ve Güvenlik. *Toplum ve Bilim Dergisi*, Sayı:140, s.6-10.

Taş, H.Y. ve Özcan, S. (2018). Suriyeli Göçmen Sorunlarının Sosyal Politikalar Bağlamında

Analizi', *Emek ve Toplum Dergisi*, 7(17), s.37-54.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu, Göç ve Uyum Raporu 26. Dönem 3. Yasama Yılı, Mart 2018.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2016). Türkiye Göç Raporu, https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yillik_goc_raporu_haziran.pdf.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2013). Onuncu Kalkınma Planı, Ankara, 212s.

Tunç, A.Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), s.29-63.

Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği

Tuzcu, A. ve Bademli, K. (2014). Göçün Psikososyal Boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6 (1), s.56-66.

Tümtaş, M.S. ve Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), s.1347-1359.

Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. ve Savaşan, F. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Sosyo- Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), s.203-254.

Yiğittepe, L. ve Çayakara, Y.H. (2019). Göç ve Göçmen Kaçakçılığı Suçları: Türkiye ve İtalya Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(1), ss.83-92.

Extended Abstract

Introduction

The population movements that constitute migration greatly affect the identity, security and sovereignty of nations with globalization, technological innovations and facilitation of transportation possibilities. International migration, which has become a global problem in terms of affecting the relations of countries and regions with each other, leads to the reshaping of countries and societies. Despite the habit of seeing immigrants as a problem, the socio-economic change created by migration needs to be analyzed rationally. Syrian migration is the most important migration event of the recent period in terms of showing the effects of immigrants on the transit country and the destination country.

Method

In this study, the socio-cultural problems that may be encountered due to migration were examined, and then attention was drawn to the migration approaches and concerns of the societies due to these problems. The effects of the actual migration process because of the Syria crisis to Turkey and adaptation process were discussed. Social policy applications in Turkey for the solution of the problem has been investigated by the comparison of qualitative research methods and statistical data.

Result and Discussion

While making the decision to migrate, migrants prefer countries where their life safety will be ensured, where they can get education and health services, and where they will not be excluded in social interaction. The reason why policies regarding international migration management fail is that the migration process cannot be considered as a long-term social transformation. Turkey, during the events in Syria and the Syrians after the adoption of the country, has taken the initiative to meet the needs and the provision of social integration. Syrian asylum seekers were registered as soon as they entered the country, and then were placed in camps. Syrian immigrants tend to stay in Turkey increased after Turkey's open door policy;

different languages, society, culture and lifestyle that they have been led to integration problems. For this reason, some legal regulations were needed, and it has become necessary to develop social cohesion policies. There is a wealth of literature all over the world, particularly in developed societies, on the relationship between crime and immigrants. In Europe, it is seen that crime and immigrant relationship concerns are dominant rather than economic concerns at the point of admitting immigrants and refugees to the country and determining immigration policies. Syrians residing outside camps in Turkey because usually live in less developed areas of the city, increasing the concern of the Syrians to increased crime rates. Immigrants can engage in anti-social behaviors with psychological tension, as they have trouble adapting to the region they migrated to. Syrians' inability to meet their basic needs in time brought along social problems along with economic difficulties. Issues such as the increase in begging and even minor issues among Syrians turning into big fights cause concerns about the increase of public order crimes. Syrians living in border provinces as intense in Turkey generally having a conservative culture. In these provinces, the opinion that caused the thought that Syrians are harming the social structure was the tendency of men to marry Syrian women. Syrians are generally perceived as a threat by the locals, as they marry through religious marriage and that the men they marry do not deter them from being married to other women. In fact, it is a frequently mentioned issue that most of the divorces are due to Syrian women and child bride problems arising from Syrians are also increasing. Syrians are given free health care to all, regardless of the presence or absence of registration under in Turkey. It is seen that existing state hospitals in border provinces serve Syrians at the level of 30 to 40%. Also, it's just not the Syrians under temporary protection from health services in Turkey, people injured due to the civil war in Syria, are also benefiting. The most preferred training topics covered by temporary protection by the Syrians in Turkey; foreign language, literacy, personal development and child development. In addition, it is observed that the majority of Syrian trainees in all course types, with the exception of sports, are women. It is extremely important to meet the educational needs, to gain language skills and to eliminate social adaptation problems. Many successful work in order to be included in the educational system of temporary protection status to Syrians in Turkey were carried out. These studies are carried out under the coordination of the Ministry of National Education, the Directorate of Higher Education Institution and the Ministry of Internal Affairs General Directorate of Migration Management. In addition, the psychological support provided to heal the wounds of refugees who have gone through a traumatic process provides success in overcoming adaptation problems. In addition, local governments and non-governmental organizations sign integration projects with Syrian students at the point of accelerating the adaptation process, and the adaptation process is supported in this way.